

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი

გია ქირია

რეკეტული ან ქურდული სამყაროს წევრის
ქონების ჩამორთმევისა და სახელმწიფოსათვის
გადაცემასთან დაკავშირებული წარმოების
კომენტარი საქართველოს სამოქალაქო
საპროცესო კოდექსის მიხედვით

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის გამომცემლობა

თბილისი
2006

ნაშრომი მომზადებულია გრიგოლ რობაქიძის სახელობის
უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე.

რედაქტორი: პროფესორი *მანანა მოსულიშვილი*

რეცენზენტი: სამართლის დოქტორი ასოცირებული
პროფესორი *ასმათ გუგავა*

© გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი
© გია ქირია
© Grigol Robakidze University
© Gia Kiria
ISBN 99940-877-9-7

რედაქტორისაგან

რეკტული ან ქრდული სამყაროს წევრის ქონების ჩამორთმევისა და სახელმწიფოსათვის გადაცემა-სთან დაკავშირებული წარმოება სამოქალაქო საპროცესო სამართლის ერთ-ერთი სახის წარმოებაა, რომელშიც არატრადიციულადაა გადაწყვეტილი არა მხოლოდ მტკიცების ტვირთი, არამედ სამოქალაქო პროცესის სხვა სამართლებრივი ინსტიტუტები. ნაშრომში გაშუქებულია ამ წარმოების თავისებურებები წარმოების სხვა სახეებთან მიმართებაში.

წინამდებარე კვლევა, ქართულ სინამდვილეში, არის ცდა იმისა, რომ მეცნიერულად, შედარებით - სამართლებრივი ანალიზის საფუძველზე დამუშავდეს აღნიშნული წარმოების ყველა ის საკითხი, რაც მოცემულია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XIV¹ თავში.

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია ისეთი საკითხები, როგორცაა: რეკტის, რეკტული დაჯგუფებების, რეკტირის, მისი ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავისა და მასთან დაკავშირებული პირისა და რეკტული ქონების განმარტება; ქონების ცნობა რეკტულად ან ქრდული სამყაროს წევრის ქონების უკანონოდ და დაუსაბუთებლად ცნობა და ოურიდიული შედეგები; ქონების დაყადაღება და ამ

კატეგორიის საქმეებზე სარჩელის აღძვრისა და დაუსაბუთებელი გადაწყვეტილების პრობლემატიკა.

ნაშრომი იმითაც არის აღსანიშნავი, რომ ევლევა შესრულებულია შედარებით – სამართლებრივი ან-ალიზის საფუძველზე – ამერიკის შეერთებული შტატებისა და იტალიის მაგალითზე.

ავტორის მიერ ჩატარებულ ევლევას აქვს როგორც თეორიული, ასევე პრაქტიკული მნიშვნელობა. იგი უდავოდ წაადგება როგორც პრაქტიკოს მუშაებს, ისე იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტებს, სამეცნიერო დარგის წარმომადგენლებ და ამ საკითხით დაინტერესებულ სხვა პირებს.

რეაქტული ან ქრულული საყაროს წავრის
ქონების ჩამორთმავისა და სახალმწიფოსათვის
გადაცემასთან დაახვშირებული წარმონების
ქომენტარი საქართველოს სამოქალაქო
საპროცესო ქოლაქსის მიხედვით

XX საუკუნის ბოლოს საქართველოში თავი იჩინა ქორუფციამ. მან მოიცვა ქორუფციის სფეროები, როგორიცაა: განათლება, პოლიტიკა, ეკონომიკა, ხელოვნება და სხვა. თან დაერთო მკვლელობები, ადამიანთა გატაცებები, ნარქოტიკებით ვაჭრობა და სხვა. ყოველივე ამან ქი მიგვიყვანა იქამდე, რომ მოხდა საზოგადოებრივი ცხოვრების ამა თუ იმ წამყვანი სფეროების არა თუ განვითარება, არამედ უქან სვლარეგრესი. საქართველოს სამართლებრივ სისტემაში უქანონო შემოსავლების ქონფისქაციის ინსტიტუტების არქონამ და დამკვიდრებულმა დაუსჯელობის სინდრომმა ხელსაყრელი გარემო შექმნა ქორუფციის აყვავებისა და ორგანიზებული დანაშაულებრივი დაჯგუფებისა თუ ცალქეული პიროვნების არაქანონიერი ქმედებების აღზვევებისათვის.

ზემოაღნიშნული საქმიანობისათვის ჰასუხს არავინ აგებდა, რაც გამონწვეული იყო სათანადო ნორმატიული აქტების არარსებობით. ბოლო წლებში საქართველო მიუერთდა მრავალ საერთაშორისო ქონვენციას: "ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა ევროპული ქონვენცია"; "ევროსაბჭოს ქონვენცია ფულის გათეთრების, დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად მოპოვებული შემოსავლების მოძიების, ამოღებისა და ქონფისქაციის შესახებ"

(სტრასბურგი 1990); ევროსაბჭოს კონვენცია "სისხლის სამართლის კორუფციის შესახებ" (სტრასბურგი 1999); ევროსაბჭოს კონვენცია "სამოქალაქო სამართლის კორუფციის შესახებ" (სტრასბურგი 1999); გაეროს კონვენცია "ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ" (ჰალერმომ 2000); "გაეროს კონვენცია კორუფციის წინააღმდეგ (ვენა 2002) და სხვა. საქართველოს ჰარლამენტის მიერ რატიფიცირებულია აღნიშნული საერთაშორისო აქტების ნაწილი. ქართული საზოგადოების არასაკმარის აქტიურობასა და პოლიტიკური ნების გარკვეულ დეფიციტზე მეტყველებს კონფისიაციისა თუ სხვა ანტიკორუფციული ინსტიტუტების არდამკვიდრება ქართულ სამართლებრივ სივრცეში.

ვითარება გართულდა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებითაც, რომლის მიხედვით კონფისიაციის ინსტიტუტი არაკონსტიტუციურად გამოცხადდა და შესაბამისად იურიდიული ჰასუხისმგებლობის ნორმის ეს სახე საქართველოს უანონმდებლობიდან გაქრა. თუმცა საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი (მუხლი 52) უშვებს ე.წ სპეციალურ კონფისიაციას, რომელიც გულისხმობს მხოლოდ დანაშაულის საგნისა და იარაღის ჩამორთმევას. ამდენად, შექმნილი ვითარება მოითხოვს კონფისიაციის ინსტიტუტის უანონმდებლობის მიერ ახლებურ გააზრებასა და უანონმდებლობაში სათანადოდ ასახვას. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს კონსტიტუციით აღიარებულია საკუთრებისა და მემკვიდრეობის უფლება კონსტიტუციის 21-ე მუხლის მე-3 ნაწილში მითითებულია: "აუცილებელი საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის საკუთრების ჩამორთმევა დასაშვებია უანონით ჰირდაჰირ დადგენილ შემთხვევებში, სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან ორგა-

ნული ჟანონით დადგენილი გადაუდებელი აუცილებლობისას და მხოლოდ სათანადო ანაზღაურებით.

სწორედ ზემოთ აღნიშნული პრობლემების მოგვარების, ასევე ანტიკორუფციული და ანტირეჟეტული საკანონმდებლო ბაზის შექმნის მიზნით 2004 წლის 24 ივნისს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო ჟანონი "ორგანიზებული დანაშაულის და რეჟეტის შესახებ" რითაც რამდენიმე საკანონმდებლო აქტში ცვლილებები და დამატებები იქნა შეტანილი. ცვლილებები შეეხო ისეთ საკანონმდებლო აქტებს, როგორიცაა სისხლის სამართლის, სისხლის სამართლის საპროცესო, ადმინისტრაციული სამართლის და ჩვენთვის საინტერესო სამოქალაქო საპროცესო კოდექსებს. აღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებები შეიცავს ისეთ ნორმებს, რომლებიც არეგულირებენ თანამდებობის და მათთან დაახლოებულ პირთათვის, ასევე რეჟეტის შედეგად შექმნილი ქონების და რეჟეტის უკანონო და დაუსაბუთებელი ქონების ჩამორთმევის პროცედურებს.

ზემოთ აღნიშნული ჟანონის წყაროებია: რიკოს ჟანონი და იტალიის გამოცდილება, რის საფუძველზეც შეიქმნა ანტიკორუფციული და ანტიმაფიური კანონმდებლობა, რომელიც ეხება ქონების კონფისკაციის საკითხებს; საერთაშორისო სამართლებრივი აქტები და ა.შ

რაც შეეხება რიკოს ჟანონს ეს არის აშშ-ს კონგრესის მიერ მიღებული სამართლებრივი ნორმატიული აქტი, რომელიც წარმოადგენს იმ პირთა უფლებების დაცვის საშუალებათა ერთობლიობას, რომელთაც მიადგა ფინანსური ზარალი სხვა პირთა არაკანონიერი ქმედებებით. ამ აქტის საფუ-

ძველზე მათ უფლება აქვთ აღძრან სარჩელი, როგორც შტატის ასევე ფედერალურ სასამართლოში.

თავის მხრივ რიკოს ჯანონი აშშ-ს კონგრესის მიერ მიღებულ იქნა 1970 წელს, მაგრამ, რა თქმა უნდა, იგი ძალაში არ შესულა. მას დასჭირდა რამდენიმე წელი ოუსტიციის დეპარტამენტისაგან და საბოლოოდ ის ამოქმედდა 1980 წელს. რიკოს ჯანონის მე-8 თავში, კერძოდ 1961-ე მუხლში მოცემულია ტერმინთა განმარტება, *სადაც რეკეტული საქმიანობის ცნება საქმოდ ფართოდ არის განსაზღვრული, კერძოდ ნებისმიერი მოქმედება ან მუქარა მოქალაქისადმი მკვლელობის, ადამიანის გატაცების, გემბლოინგის (აზარტული თამაშების), ხანძრის გაჩენის, ძარცვის, მექრთამეობის, გამოძალვის ჩათვლით, ასევე ნარკოტიკებით ან ნარკოტიკული თვისებების მქონე შემცველი სხვა ნივთიერებებით ვაჭრობა, რომელიც საშიშია ჯამრთელობისათვის და რომლისთვისაც ფედერალური ჯანონით სანქციის სახით გათვალისწინებულია თავისუფლების აღკვეთა ვადით არა უმეტეს 1 წლისა.*

გარდა ამისა, რიკოს აქტი შეიცავს იმ ფედერალურ დანაშაულებათა ჩამონათვალს, რომელიც განისაზღვრება, როგორც "რეკეტელობა";

- ჰობსის ჯანონის დარღვევა;
- მექრთამეობა, მექრთამეობა სპორტთან დაკავშირებით;
- ფულის გაყალბება ან ფულის გათეთრება;
- პროფუკავშირების ფონდების გახარჯვა;
- საფოსტო თაღლითობა;
- სატელეფონო თაღლითობა;

- სასამართლოში მართლმსაჯულებისათვის ხელისშემშლელი (შტატის და ფედერაციის დონეზე);
- სიგარეტის კონტრაბანდა;
- მანას ჯანონის დარღვევა ე.ი თეთრჯანიანი მონებით ვაჭრობა;
- თარღითური გაყოტრება;
- ნარკოტიკების შესახებ ჯანონმდებლობის დარღვევა;
- ჰორნოგრაფია.

აღსანიშნავია ისიც, რომ დამოუკიდებელ დანაშაულად ითვლება არა მარტო რეკეტული საქმიანობის განხორციელება, არამედ რეკეტული დაჯგუფების, ორგანიზაციის წევრობაც კი, მაგ: ამა თუ იმ "ოჯახში" გაერთიანება.

რიკოს ჯანონის სისხლის სამართლებრივ სასჯულებთან ერთად მოცემულია სამოქალაქო სამართლებრივი ნორმები ქონების კონფისკაციის შესახებ, რაც მოითხოვს იმ ქონების კონფისკაციას, რომელიც მოპოვებულია რიკოს აქტის დარღვევით. ეს აქტი ასევე შეიცავს ნორმებს, რომლის საფუძველზეც მოქალაქეებს უფლება აქვთ აღძრან სარჩელი სასამართლოში მიყენებული ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით ნებისმიერი ფიზიკური ან იურიდიული პირისადმი, რომელთა ქონებას მიაღვა რიკოს ჯანონის 1962-ე მუხლით გათვალისწინებული ზიანი. მათ უფლება აქვთ შესაბამისი იურისდიქციის ფედერალურ სასამართლოში აღძრან სარჩელი მათთვის მიყენებული ზიანის სამმაგად ანაზღაურების მოთხოვნით, ადვოკატისათვის გონივრული ჰონორარის გაცემის ჩათვლით.

რიკოს კანონის წინააღმდეგ გამოდის ოთხი ძირითადი კრიტიკული შენიშვნა:

1. შეიძლება პირი მართლაც ჩადიოდეს რაიმე ქმედებას, მაგრამ რიკოს კანონით გათვალისწინებული ქმედებისაგან საკმაოდ შორს იყოს, თუმცა მაინც ამ აქტით რეგულირდებოდეს.
2. რიკოს კანონის გამოყენებამ შეიძლება მიგვიყვანოს აქტივების გაყინვამდე, მანამ, სანამ დაიწყება სასამართლოს განხილვა. ასეთი სახის აქციების გამო ხშირად კომპანიები წყვეტენ თავიანთ საქმიანობას. აქტივების გაყინვის შესახებ არსებულმა მუქარამ შეიძლება აიძულოს კომპანია, რომ აღიაროს დანაშაული, თუნდაც რომ ეს არ შეესაბამებოდეს სიმართლეს.
3. რიკოს კანონზე დაყრდნობით, ბრალდება სასამართლოს წინაშე, ბრალდებულს რეკეტირის იარაღიყს აკრავს, რაც მოცემულ გარემოებებში წარმოადგენს სასამართლო განხილვის საგანს, თუმცა შესაძლებელია, რომ ეს რეალური არ იყოს.
4. რიკოს კანონი უშვებს სარჩელის აღძვრას სასამართლოში მიყენებული ზიანის სამმაგად ანაზღაურების მოთხოვნით, აქ იგულისხმება ასევე ჩვეულებრივი საქმიანი ოპერაციებიც.

სწორედ რომ წვრილმანი სახის სამართალდარღვევები ხვდებიან რიკოს აქტის რეგულირების ქვეშ, რაც მოწინააღმდეგეთა აზრით არასამართლიანია.

რიკოს კანონის მომხრეები თავის მხრივ ამტკიცებენ რომ ეს კანონი არის ეფექტური საშუალება მსხვილი დანაშაულებრივი კორპორაციების გამოსამყლავნებლად.

1986 წლიდან დაახლოებით 1000-მდე სამოქალაქო სარჩელი აღიძრა სასამართლოში რეკეტორობით მიყენებული ზიანის სამმაგად ანაზღაურების მოთხოვნით, ამ სარჩელითა მოპასუხეები იყვნენ სხვადასხვა ბიზნეს კონკურენტები; თაღლითები; ფასიანი ქაღალდების ოპერაციებით დაჯავებული ბროკერები; პროფუკავშირები. 1986 წლიდან მოყოლებული ფედერალურ სასამართლოები ყოველწლიურად დაახლოებით 1000-მდე სამოქალაქო სარჩელს იღებენ). ასეთი მსგავსი სამოქალაქო საქმეები სასამართლოში იმდენად ბევრია რომ პრაქტიკოსმა იურისტებმა გამოსცეს საკუთარი ბიულეტენი “ლიცო ან ტეპორტერ” (რიკოს ჯანონის საფუძველზე მიღებული სასამართლო გადაწყვეტილებათა კრებული). 1996 წელს ტეხასის შტატმა რიკოს ჯანონის საფუძველზე სარჩელი აღიძრა თამბაქოს მწარმოებელი კორპორაციის წინააღმდეგ და მოითხოვა მისგან თანხა 4 მილიარდი დოლარი, რომელიც უნდა დახარჯულიყო იმ დაავადებულ პირთა მკურნალობისათვის, რომელთა დაავადებაც გამონვეული იყო თამბაქოს მოხმარებით, თუმცა როგორც პრაქტიკამ აჩვენა, სასამართლო დავის მოგება ყერძო პირის სარჩელის საფუძველზე საკმაოდ რთულია.

რიკოს ჯანონის ავტორი რობერტ ბლექი ამტკიცებს, რომ ამ სტატუსის სამოქალაქო სამართლებრივი მუხლები იძლევა დიდ შესაძლებლობას დაზარალებულისათვის დარღვეული უფლების აღდგენისათვის და ამასთანავე ხელს უშლის მსგავსი სახის დანაშაულის ჩადენას.

იმისათვის, რომ დაუმსახურებელი “რეკეტორობის” იარ-ღიყის პრობლემა მოიხსნას აუცილებელია ტერმინი “რე-კეტორი” ამოვიღოთ იმ ნორმებიდან, სადაც საუბარია სამოქალაქო სამართლებრივ

ბრივ პასუხისმგებლობაზე, გვთავაზობენ რიკოს კრედიტორები¹.

აშკარა მოწოდებიდან გამომდინარე სახელმწიფო მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ უონფისჯაცია არის საკმაოდ მიმზიდველი ინსტიტუტი. 1972 წელს ჰავაიში მიღებულ იქნა რიკოს სამოქალაქო სამართლის კანონი, რომელშიც შედის ნორმები ქონების ამოღებისა და უონფისჯაციის შესახებ. 1989 წელს ანალოგიური კანონმდებლობა იქნა მიღებული 25 შტატში. სწორედ ამ დროს რამდენიმე ამერიკული გამოცემა გახდა მიზეზი უონფისჯაციის მიმართ დიდი ინტერესისა, მაგ: გენერალურმა ეროვნულმა ასოციაციამ დაიწყო ყოველთვიური საინფორმაციო ბიულეტენის გამოშვება, რომელიც ეხებოდა რიკოს სამოქალაქო სამართლებრივი ნორმების გამოყენებას; ასევე პოლიციის საგამოძიებო ფორუმის ბიულეტენის აქტივების გაყინვისა და უონფისჯაციის შესახებ და ა.შ

რიკოს კანონის სტატუსი ითხოვს, რომ ამოღებული და უონფის უირებული ქონების რეალიზაციის შედეგად მიღებული ნაღდი ფული დახარჯულ იქნას ნარკომანიასთან წინააღმდეგ ბრძოლაში, რაც თავის მხრივ გულისხმობს ამ თანხის მნიშვნელოვანი ნაწილის გადაცემას სამართალდამცავი და სამართალმწარმოებელი ორგანოებისათვის.

რიკოს კანონში შესული სამოქალაქო პროცესუალური ნორმები შეიცავს “ნარკოტიკების ბორცად გამოყენებაზე გაფრთხილებისა და კონტროლის შესახებ” კანონის 881-ე მუხლს. 1978 და 1984 წლის ცვლილებებით გაფართოებულ იქნა ამ მუხლის მოქმედების წრე. დღესდღეობით ამ მუხ-

---

¹ Wildam and Gilbert 1989

ლით დაშვებულია ყველა იმ მოგების ჯონფისჯაცია, რომელიც მიღებულია ნარკოვაჭრობით. ეს მუხლი იძლევა მთელი იმ უძრავი ქონების ჯონფისჯაციის საშუალებას, რომელიც ადრე გამოყენებული იყო ნარკოტიკების შესახებ ჯანონმდებლობის დარღვევისათვის, მაგ: მიწა; შენობანაგებობები; ნალდი ფული; ავტომობილები და ა.შ. ეს ყველაფერი ექვემდებარება ჯონფისჯაციას.

ბრალდების საფძველზე სასამართლოს შეუძლია ამოიღოს დამნაშავისაგან “სუფთა” აქტივები მისი “ჭუჭყიანი” ქონებიდან, რომელზეც ვრცელდება ჯონფისჯაცია. ქონების მფლობელს უფლება აქვს გაასაჩივროს ამოღება მას შემდეგ, რაც მოხდება ჯონფისჯაცია. მან უნდა დაამტკიცოს, რომ ჯონფისჯირებული ფული ან ქონება მიღებული იყო ლეგალური გზით. 1993 წელს უმაღლესმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ბრალმდებელს უფლება არა აქვს ამოიღოს უძრავი ქონება მისი მფლობელის შეუტყობინებლად ე.ი სასამართლო გადაწყვეტილების გარეშე. ეს გადაწყვეტილება ვრცელდება მხოლოდ უძრავ ქონებაზე და არა ისეთ საგნებზე, რომელთა ტარებაც თან შეიძლება.

სამოქალაქო საპროცესო წესით ჯონფისჯაცია წარმოებს იმ რემ, განსხვავებით სისხლის სამართლებრივი წარმოებისაგან, რომელიც იმ პერსონამ მოქმედებს. ასეთი სახის აქცია მიმართუია ქონების წინააღმდეგ და არა პიროვნების, ამოტომ სისხლის სამართლებრივი გამართლება არ წარმოადგენს სამოქალაქო წესით ჯონფისჯაციისათვის დაბრჯოლებას. 1996 წელს უმაღლესმა სასამართლომ (რსერყ აშშ-ს წინააღმდეგ) დაადგინა, რომ სისხლის სამართლებრივი დევნა და სამოქალაქო სამართლებრივი ჯონფისჯაცია ერთი და იმავე საქმეზე არ არღვევს ჯონსტიტუციურ პრი-

ნციპს, რომლის მიხედვითაც პირმა ჩადენილ დანაშაულზე პასუხი ერთხელ უნდა აგოს.

თუ სადავოა ქონების კონფისკაცია, მაშინ ბრალდების უარყოფისა და მტკიცების ტვირთი გადადის ბრალდებულზე, რომელიც ვალდებულია ამტკიცოს, რომ მისი ქონება არ ექვემდებარება კონფისკაციას, ვინაიდან ქონება მიღებულია ლეგალური გზით. მტკიცების ტვირთის ბრალდებულზე დაკისრება პრაქტიკულად აუქმებს მის უფლებას შეიტანოს სარჩელი კონფისკირებული ქონების დაბრუნებაზე.

1993 წელ აშშ-ს უმაღლესმა სასამართლომ ერთხმად დაადგინა, რომ მერვე შესწორების შესაბამისად აუცილებლად უნდა იყოს დაცული პროკორციულობა ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმესა და ამოსატყეპი ქონების ღირებულებას შორის.

რაც შეეხება იტალიას, იქ მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ მაფია აკონტროლებდა სახელმწიფო მმართველობის უკლებლივ ყველა სფეროს და უშუალო გავლენას ახდენდა პოლიტიკურ განაწესებებებზე. იტალიური საზოგადოების პროტესტმა, რომელიც “სუფთა ხელებით” არის ცნობილი, შესძლო სამართლებრივი მექანიზმების ეფექტურად ამოქმედება და მაფიის დაჯგუფებების მნიშვნელოვანი შეზღუდვა. ამ მხრივ უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება კონფისკაციას ე.ი ქონების ჩამორთმევის ინსტიტუტის არსებობას, რომლის მეშვეობითაც ყველაზე მძიმე დარტყმა იგემა მაფიამ, კორუფციაში ჩართულმა სახელმწიფო მოხელეებმა და საერთოდ ორგანიზებულმა დანაშაულმა.

იტალიაში ქონების ჩამორთმევის ინსტიტუტს მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აქვს, XIV საუკუნეში ქალა-

ქსახელმწიფო ვენეციაში ეს ინსტიტუტი წარმატებულად ფუნქციონირებდა. ქალაქის ხანონი ითვალისწინებდა მკვლ-ელობის, ქურდობისა და სხვა დანაშაულის ჩამდენის მთელი პირადი უძრავ-მოდრავი ქონების ავტომატურად ჩამორთმევას. სასჯელის ეს ფორმა ყიდევ უფრო გამჟაცრდა XVII საუკუნისათვის ქონების ჩამორთმევა ვრცელდებოდა დამნაშავის ნათესავებზეც, რათა მათი ქონება მემკიდრეობით არ გადაცემოდა დამნაშავეს, XIX საუკუნეში თანდათან მკვიდრდება ინდივიდის "იუს ნატურალის" ღირებულებები. იგულისხმება საკუთრების უფლების ახლებური გააზრება; შედეგად უქმდება ყველა ხანონი, რომელიც ხელყოფს საკუთრებას. ამის შემდეგ საკუთრების უფლების დაცვის მოტივით დამნაშავის ქონება, ნაცვლად ჩამორთმევისა მემკვიდრეობით გადაეცემა მის ნათესავებს.

იტალიაში სახელმწიფოებრიობის წარმოშობასა და განვითარებას მუდმივად თან სდევს მათის, როგორც ორგანიზებული დანაშაულის აჩრდილი. XX –ის 80-იანი წლებისათვის სახელმწიფო კონტრაქტები ხდება მათის, მენარმეობისა და პოლიტიკის გზისშესაყარი, რაც ერთგ-ვარ სამმხრივ შეთანხმებას ქმნის ამ სფეროებს შორის. ამგვარი სიმბიოზი ხელსაყრელ ფინანსურ გარემოს აყალიბებს სახელმწიფოს პოლიტიკური კორუფციის აყვავებისათვის. იტალიელი იურისტების შეფასებით მათისათვის დამახასიათებელია ორსახოვნება:

- 1. ის, რომ მათია არ მოქმედებს სახელმწიფოსაგან დამოუკიდებლად და მის წინააღმდეგ.*
- 2. რეალურად კი თანამედროვე მათია ჩართულია სახელმწიფო სახსრების განჯარჯვასა და საზოგადოებრივი ცხოვრების პროცესებში.*

იტალიის ანტიკორუფციული პოლიტიკის სამართლებრივი საფუძველი დევს იტალიის რესპუბლიკის 1947 წლის კონსტიტუციის 97-ე მუხლში, რომელიც გულისხმობს კანონის აღსრულებასა და მიუკერძოებლობას. მისი უზრუნველყოფა უპირველეს ყოვლისა ეკისრება სახელმწიფო მოხელეებს. სახელმწიფო მართველობასთან დაკავშირებული დანაშაულისათვის გათვალისწინებულ სასჯელთა ძირითად კორპუსს მოიცავს სისხლის სამართლის კოდექსი.

მიუხედავად საერთაშორისო სამართლებრივ სივრცეში იტალიის მჭიდრო ინტეგრირებულობისა, რასაც მოწმობს საერთაშორისო აქტების ასახვა ეროვნულ კანონმდებლობაში, სისხლის სამართლის კოდექსი საკმაოდ დიდხანს არ ითვალისწინებდა კონფისკაციის გამოყენებას სამოხელეო დანაშაულისათვის.

2000 წლის 29 სექტემბრის №300 კანონის საფუძველზე ჯი იტალიის კონფისკაცია სისხლის სამართლის კოდექსის 314-320 და 322-ე მუხლებით დადგენილი დანაშაულის შემდეგი სახეებისთვის: ქრთამის აღება სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების ან შეუსრულებლობისათვის; ქრთამის აღება უკანონო სასამართლო ქმედებებისათვის და ქრთამის აღება საჯარო მოხელის მიერ.

იტალიის სისხლის სამართლის კოდექსი საჯარო მოხელის ცნებას შემდეგნაირად განმარტავს; ჰირი, რომელიც ახორციელებს საჯარო ფუნქციებს საკანონმდებლო, სასამართლო და ადმინისტრაციულ სფეროში. ადმინისტრაციულ ფუნქციად მიჩნეულია საჯარო ფუნქცია, თუ ამას ადგენს საჯარო უფლებამოსილებათა გადაცემის საშუალებით.

იტალიაში ძირითად ანტიმაფიურ საჯანონმდებლო აქტად მიიჩნევა 1965 წლის 31 მაისის 3575 ჯანონი მაფიის წინააღმდეგ, რომელმაც შემდგომ განიცადა არსებითი ცვლილებები. ჯანონი შეეხება მაფიოზური დაჯგუფებების, ორგანიზებული დანაშაულის წევრობაში ეჭვიმტანილ პირებს, რომლებიც ასეთი დაჯგუფებების ინტერესებისათვის იღწვიან და შესაბამისი მეთოდებითვე მოქმედებენ. ჯანონი მიზნად ისახავს მაფიის წევრთა თავისუფლების შეზღუდვას და რაც მთავარია ემუქრება მაფიის ფინანსურ კეთილდღეობას. ხსენებული ჯანონის მე-2 მუხლის თანახმად, მოსამართლე იღებს გადაწყვეტილებას იმ პირთათვის ქონების ჩამორთმევის შესახებ, რომლის მიმართაც დაწყებულია სისხლის სამართლის საქმის წარმოება თუკი: მისი ქონების ღირებულება არ შეესაბამება პირის მიერ ოფიციალურად გაცხადებულ შემოსავლებს; მის მიერ განხორციელებულ ეკონომიკურ საქმიანობას; გარკვეულ საფუძველზე ქონება მიიჩნევა დანაშაულებრივი საქმიანობით მოპოვებულად; მისი დანიშნულებაა დანაშაულებრივი საქმიანობისათვის გამოყენება.

ჯანონი ქონების ცნებაში აერთიანებს უძრავ და მოძრავ ქონებას, მათ შორის ფასიან ქალაქებს, რესპუბლიკის პროკურორის ან ქვესტორის (პოლიციის უომისარი იტალიაში) მოთხოვნის საფუძველზე ტრიბუნალი იღებს კონფისკაციას, თუ არ დადასტურდა მისი ჯანონიერი წარმომავლობა. ქონების გადაწყვეტილების მიღებამდე მი-სი წარმომავლობის უჯანონობას ამტკიცებს რესპუბლიკის პროკურორი ან ქვესტორი. ამგვარად, საქმე გვაქვს მტკიცების ტვირთის შერეულ სახესთან.

ჩამორთმეული ქონების მართვისათვის დანიშნული ადმინისტრატორის მოვალეობას შეადგენს სეკვე-

სტრირებული ქონების დაცვა, შენახვა და ადმინისტრირების, ასევე შესაძლებლობის შემთხვევაში ქონების გაზრდა. ყოველივე ეს ხორციელდება მოსამართლის უშუალო ზედამხედველობით. მკაცრადაა განსაზღვრული ადმინისტრატორის საქმიანობის რეგლამენტი, რათა თავიდან იქნას აცილებული ჩამორთმეული ქონების განჯარგვა მისი უწინდელი მფლობელის მიერ. ადმინისტრატორს ეკრძალება მთელი რიგი ქმედებების განხორციელება, კერძოდ: მოსამართლის წინასწარი ნებართვის გარეშე სესხის აღება; გარიგებების დადება; საარბიტრაჟო შეთანხმება; თავდებობა; ქონების იპოთეკით დატვირთვა; სასამართლო პროცესზე მხარედ გამოსვლა. 1965 წლის №575 კანონის მე-2 სექციის მუხლის თანახმად, ჩამორთმეული ქონების ადმინისტრირებისა და შენახვის საჭირო ან აუცილებელ ხარჯებს ანაზღაურებს ადმინისტრატორი საამისოდ გამოყოფილი თანხებიდან. თუ არ მოიპოვება სექვესტრული ქონების სამართავად საკმარისი თანხა, მაშინ ამ ხარჯებს გაიღებს სახელმწიფო, ხოლო სექვესტრის გაუქმების შემთხვევაში ქონების მართვისა და დაცვისათვის გაღებული ხარჯები სახელმწიფოს არ აუნაზღაურდება. ქონების კონფისკაციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში ადმინისტრატორის მიერ გაწეული საქმიანობის, მისი მომსახურების, აგრეთვე, მის მიერ დამხმარე პირებზე გაცემული ხარჯები ანაზღაურდება ჩამორთმეული ქონების ადმინისტრირების ანგარიშიდან. თუ ანგარიშზე არსებული თანხები ვერ ფარავს ზემოთხსენებულ ხარჯებს, მათ ნაწილობრივ ან მთლიანად ანაზღაურებს სახელმწიფო უკუანაზღაურების უფლების გარეშე. სექვესტრის გაუქმების შემთხვევაში ზემოთხსენებულ ხარჯებს მთლიანად გაიღებს სახელმწიფო.

1996 წლის 7 მარტის №109 კანონი იტალიური არასამთავრობო ორგანიზაციების “ლიბერა“-ს, “არჩი“-სა და “ავიზო ჰიბლიკო“-ს ღვაწლის შედეგია. იგი ძირითადად წარმოადგენს 1965 წლის 31 მაისის კანონის შესწორებებს. მან კონფისიაციას სავსებით რეალური და კეთილშობილური დანიშნულება შესძინა. კერძოდ, ცვლილება აყალიბებს რაციონალურ მექანიზმს კონფისიაციას დაქვემდებარებული ქონების შემდგომი განჯარგვისათვის. ამგვარი ქონების მართვისას შემოსული ფულადი სახსრები აკუმულირდება პრედექტურასთან არსებულ ფონდში, რათა შემდგომ შესაძლებლობის ფარგლებში ჩამორთმეული უძრავი ქონება გაიცეს ინსტიტუციონალური, სოციალური, და საჯარო ინტერესების განსახორციელებლად, ადმინისტრატორების პროექტების თუნდაც ნაწილობრივ დასაფინანსებლად. ასევე, შემდეგი სპეციფიკური საქმიანობისათვის, როგორცაა დაზიანებული საცხოვრებელი რაიონების აღდგენა; სიღარიბის აღმოფხვრა; სკოლებში მართლწესრიგის შემსწავლელი კურსების დანერგვა; ახალგაზრდა უმუშევართა შორის სამეწარმეო კულტურისა და მენარმეობის განვითარების ხელშეწყობა, აგრეთვე ეს თანხები და უძრავი ქონება ემსახურება ნარკომანიასთან ბრძოლას, ნარკომანთა მკურნალობასა და მათ რეაბილიტაციას, რისთვისაც თანხა გაიცემა სხვადასხვა სოციალური ფუნქციის მქონე იურიდიულ პირებს, თუ ისინი აკმაყოფილებენ გარკვეულ პირობებს. ამდენად, კანონი საზოგადოებისათვის უსამართლოდ წართმეულ ამა თუ იმ სიკეთეს საზოგადოებასვე უბრუნებს. ამით ის, რა თქმა უნდა მნიშვნელოვნად აფერხებს სახელმწიფოში კრიმინოკრატიის დამკვიდრებას.

ზემოხსენებულმა არასამთავრობო ორგანიზაციამ “ლიბერა“-მ 2001 წლის ოქტომბერში დააფუძნა

ჩამორთმეული ქონების ეკონომიკური განვითარების მიზნით რეუტილიზაციის მნიშვნელოვანი გამოცდილება. აღნიშნული სამსახური წარმოადგენს ინფორმაციის წყაროს ჩამორთმეული ქონების მართვისა და გამოყენების საკითხებით დაინტერესებულ პირთათვის. იგი ასევე მართავს დისკუსიებს 1996 წლის 7 მარტის №109 კანონის ეფექტურობის შესახებ, რომლითაც სულ რაღაც ოთხ წელიწადში მოხერხდება 855000 ევროს ღირებულების 586 ერთეული უძრავი ქონების საზოგადოებრივი ინტერესების შესაბამისად გამოყენება და ეს მაშინ, როცა სექსტრირებული ქონების მხოლოდ 3-20%-მდე ექვემდებარება კონფისკაციას.

ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ მიმართული იტალიის სამართლებრივი პოლიტიკის განვითარების ძირითადი მიმართულებები, შეიძლება ითქვას, სამაგალითოა ორგანიზებულ დანაშაულობათა წინააღმდეგ ეფექტური ღონისძიებების შემუშავებისა და მათი წარმატებით განხორციელების თვალსაზრისით. უნდა აღინიშნოს, იტალიაში ორგანიზებულ დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა ატარებს სისტემატურ და მუდმივ ხასიათს, რაც ვლინდება ამ საკითხთან დაკავშირებული ახალი კანონების მიღებასა და მათ შემდგომ აღსრულებაში.

რაც შეეხება ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის 1 ოქმში მოცემულ 1 მუხლს, იქ აღნიშნულია: “ყველა ფიზიკურ და იურიდიულ პირს უფლება აქვს დაუბრკოლებლად ისარგებლოს თავისი ქონებით. არავის არ შეიძლება ჩამოერთვას ქონება, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა ამას საზოგადოების ინტერესები მოითხოვს და იმ პირობების დაცვით, რომლებიც გათვა-

ლისწინებულთა კანონით და საერთაშორისო სამართლის ზოგადი პრინციპებით.

ამასთან, ზემოხსენებული დებულებები არავითარ შემთხვევაში არ ზღუდავს სახელმწიფოს უფლებას მიიღოს ისეთი კანონები, რომლებიც მას მიაჩნია აუცილებლად ქონების გამოყენებაზე კონტროლის განხორციელების ათვის საერთო ინტერესების შესაბამისად ან გადასახადების გადახდის და სხვა შესატანების და ჯარიმების გადახდის უზრუნველსაყოფად.”

ეს მუხლი უზრუნველყოფს ქონებით დაუბრჯოლებლად სარგებლობის უფლებას, რომელსაც, ზოგადად, შეიძლება ვუწოდოთ საკუთრების უფლება. კონვენციით უზრუნველყოფილი სხვა არსებითი მუხლების მსგავსად სახელმწიფოს შეუძლია შეზღუდოს ქონებით სარგებლობის უფლების განხორციელება. არ შეუძლია პიროვნებას ჩამოართვას ქონება “საზოგადოებრივ ინტერესებში და სამართლით გათვალისწინებული პირობების დაცვით”. მას შეუძლია ამოქმედოს ისეთი კანონები, რომლებიც აუცილებელია ქონებით სარგებლობაზე კონტროლის განხორციელები სათვის საერთო ინტერესებიდან გამომდინარე, ან იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოს სხვადასხვა გადასახადების და მოსაკრებლების ამოღება. ამდენად, ამ მუხლის შესაბამისად, სახელმწიფოს გააჩნია თავისუფალი მოქმედების ფართო არეალი.

ფრაზის “დაუბრჯოლებლად სარგებლობა” _ ახსნა-განმარტებისას კომისია, ისევე როგორც სასამართლო, ხშირად განასხვავებენ ერთმანეთისაგან ქონების ჩამორთმევასა და მის გამოყენებაზე კონტროლის დაწესებას. საქმეთა განხილვის დროს ევროპის სასამართლო მოითხოვს სათანადო

წონასწორობის დაცვას საზოგადოების იტერესებსა და პიროვნების ფუნდამენტურ უფლებებს შორის და აღნიშნავს, რომ ქონების ჩამორთმევის, მისი სარგებლობაზე შეზღუდვების დანესებისა და სხვა ანალოგიურ შემთხვევებში სამართლიანობა მოითხოვს, შესაბამის დაზარალებულ ფიზიკურ პირებს მიეცეთ უფლება გაასაჩივრონ ხელისუფლების გადაწყვეტილებები ქონების ჩამორთმევის, ან მისი სარგებლობაზე კონტროლის დანესების შესახებ ან კომპენსაციის თაობაზე.

კონვენციის 1 ოქმის 1 მუხლის მოთხოვნები უზრუნველყოფენ “სამართლიან ბალანსს” საზოგადოების იტერესებს და კერძო პირთა უფლებებს შორის, ამასთან ზომები, რომლებითაც “საზოგადოებრივ იტერესებში” ხდება საკუთრების ჩამორთმევა, უნდა ემსახუროდეს ჯანონიერ მიზნებს, მათი გამოყენებისას დაცული უნდა იქნას გონივრული შესაბამისობა მიზანსა და საშუალებებს შორის.

საზოგადოებრივი აუცილებლობის არსებობა თავად საზოგადოების მიერ დგინდება იმ სოციალური და ეკონომიკური პოლიტიკის გათვალისწინებით, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელია საკუთრების უფლების შეზღუდვა, თუმცა უნდა არსებობდეს “გონივრული საფუძველი” და დაცულ იქნეს პროპორციულობა სახელმწიფო და კერძო ინტერესებს შორის.

ევროპის სასამართლოს განცხადებით: “საზოგადოებრივი ინტერესებისცნებას ძალზედ ფართო ხასიათი აქვს. სასამართლო აღიარებს რა, რომ ჯანონმდებლობისათვის დატოვებული თავისუფალი მოქმედების არე სოციალური და ეკონომიკური პოლიტიკის განსაზღვრისას ფართო უნდა იყოს,

პატივს სცემს ჯანონმდებლობის გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, თუ რა შედეგის “საზოგადოებრივი ინტერესებში” - იმ შემთხვევაში, თუ გადაწყვეტილებას აქვს აშკარად გონივრული დასაბუთება”.

ქონების ჩამორთმევა, განხორციელებული ლეგიტიმური სოციალური, ეკონომიკური ან სხვა პოლიტიკის შესაბამისად, შეიძლება პასუხობდეს “საზოგადოებრივი ინტერესებს” იმ შემთხვევაშიც კი, თუ საზოგადოება პირდაპირ არ იყენებს ჩამორთმეულ ქონებას.

1 ოქმის 1 მუხლის არსებული რედაქციიდან და მთელი პრაქტიკის მანძილზე ჯომისიის და სასამართლოს ახსნა-განმარტებიდან ნათლად ჩანს, რომ სახელმწიფოს თავისუფალი მოქმედების ბევრად უფრო ფართო არე გააჩნია “საზოგადოებრივი ინტერესების” კრიტერიუმებთან მიმართებაში, კონვენციის სხვა მუხლებში მოცემულ “აუცილებელ დემოკრატიულ სახელმწიფოში” სტანდარტთან მიმართებაში.

მას შემდეგ რაც, ზოგადად განვიხილეთ რეკეტული ქონების ჩამორთმევასთან დაკავშირებული საკითხები, გვინდა უშუალოდ მუხლობრივად გავანალიზოთ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის თავი XIV¹, რომელიც შეეხება რეკეტული ქონების ჩამორთმევასა და სახელმწიფოსათვის გადაცემასთან დაკავშირებულ წარმოებას.

აღნიშნული თავი შესდგება ექვსი მუხლისაგან:

მუხლი 356¹. ტერმინთა განმარტება

ამ თავის მიზნებისათვის ტერმინებს აქვთ შემდეგი მნიშვნელობა:

- ა) რეკეტი - შემოსავლის ან სხვაგვარი ქონებრივი სარგებლის სისტემატურად მიღების მიზნით წარმოებული არაერთჯერადი და ორგანიზებული საქმიანობა, რომელიც დაკავშირებულია განზრახვი დანაშაულის ჩადენასთან (თუ ნასამართლობა არ არის გაქარწყლებული ან მოხსნილი), თუ იგი განხორციელდა ორჯერ მაინც ხუთი კალენდარული წლის განმავლობაში, რომელშიც არ შედის რეკეტირის დაპატიმრებისა და სასჯელის მოხდის ვადა;
- ბ) რეკეტული დაჯგუფება - თავისი საქმიანობით რეკეტთან დაკავშირებული იურიდიული პირი, აგრეთვე ფიზიკურ ან/და იურიდიულ პირთა ნებისმიერი გაერთიანება;
- გ) რეკეტირი - პირი, რომელიც დამოუკიდებლად ან სხვა პირთან (პირებთან) ერთად წარმართავს რეკეტული დაჯგუფების საქმიანობას, ან სხვაგვარად მონაწილეობს რეკეტული დაჯგუფების საქმიანობაში და მისთვის ცნობილია რომ ეს დაჯგუფება რეკეტული დაჯგუფებაა, აგრეთვე უკანონოდ წყვეტს ან მონაწილეობს რეკეტულ დაჯგუფებათა ან რეკეტულ დაჯგუფებასა და სხვა პირთა შორის დავების გადაწყვეტაში;
- დ) ოჯახის წევრი - რეკეტირის ან ქრდული სამყაროს წევრის მეუღლე, მისი არასრულწლოვანი შვილი და გერი, აგრეთვე რეკეტირთან მუდმივად მცხოვრები პირი;
- ე) ახლო ნათესავი - რეკეტირის ან ქრდული სამყაროს წევრის ოჯახის წევრი, პირდაპირი აღმავალი და დაღმავალი შტოს ნათესავი, და და ძმა, აგრეთვე მშობლისა და შვილის გერები, მეუღლის და, ძმა და მშობელი;

- 3) რეკტირთან ან ქრდული სამყაროს ნევრთან დაკავშირებული პირი - პირი, რომელსაც იურიდიული დოკუმენტაციის საფუძველზე საკუთრებაში აქვს ქონება და არსებობს საქმარისი მტკიცებულებები, რომ იგი მიღებულია რეკტის შედეგად ან სხვა არაჯანონიერი მათი და ამ ქონებით სარგებლობს რეკტირი ან ქრდული სამყაროს ნევრი.
- ზ) რეკტული ქონება - რეკტიდან მიღებული ქონება, ამ ქონებიდან მიღებული შემოსავალი, რეკტიდან მიღებული შემოსავალით შექენილი ქონება, აგრეთვე რეკტული დაჯგუფების, რეკტირის, რეკტირის ოჯახის ნევრის, ახლო ნათესავის ან დაკავშირებული პირის შემოსავალი, ქონება ან ქონებიდან მიღებული შემოსავალი, რომლის მართლზომიერი საშუალებებით მიღების დამადასტურებელი საბუთი ან სხვა მტკიცებულება არ არსებობს.
- თ) ნინამდებარე მუხლი ეხება რეკტული ან ქრდული სამყაროს ნევრის ქონების ჩამორთმევასა და სახელმწიფოსათვის გადაცემასთან დაკავშირებულ წარმოების თავში მოცემულ ტერმინთა განმარტებას.

პირველყოვლისა კანონმდებლის მიერ, განმარტებულია რეკტის, როგორც სამართლებრივი დეფინიციის მნიშვნელობა.

რეკტად მიჩნეულია: სისტემატური, არაერთჯერადი და ორგანიზებული შემოსავლისა თუ სხვა ქონებრივი სარგებლის მიღება.

ანუ რეკტისათვის დამახასიათებელია 3 ძირითადი ნიშანი შემოსავლისა თუ სხვა ქონებრივი სარგებლის მიღებისა - სისტემატურობა, არაერთჯერადობა და ორგანიზებულობა.

აღნიშნული მუხლის დეფინიცია საშუალებას გვაძლევს განვაცხადოთ: ერთ-ერთი ნიშანის არქონის შემთხვევაში კი ჩვენ სახეზე არ გვექნება რეკეტი.

რეკეტის განსაზღვრიდან გამომდინარე იგი უშუალოდ დაჯავშინებულია განზრახ დანაშაულის ჩადენასთან, რომელიც 5 ქალენდარული წლის განმავლობაში ორჯერ მაინც უნდა იყოს განხორციელებული იმ მიმართებით, რომ ნასამართლობა არ უნდა გაქარწყლებული ან მოხსნილი ამასთანავე, აღნიშნული დანაშაულის ჩადენისას არ უნდა შედიოდეს რეკეტირის დაჰატიმრება და სასჯელის მოხდის ვადა.

რეკეტულ დაჯგუფებაში ჯანონმდებელი მოიაზრებს ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა ნებისმიერ გაერთიანებას, რომელთა საქმიანობაც რეკეტთანაა დაჯავშინებული.

რეკეტირად ითვლება პირი, რომელიც რეკეტული დაჯგუფების საქმიანობას წარმართავს ინდივიდუალურად ან სხვა პირებთან ერთად. ამასთანავე, აუცილებელია რომ მას გააზრებული ჰქონდეს რეკეტული დაჯგუფების წარმართვა ან მასში სხვაგვარი საქმიანობის განხორციელება. იგი ამასთანავე წინასწარი შეცნობით გააზრებულად უნდა წყვეტდეს ან მონაწილეობდეს რეკეტულ დაჯგუფებებს ან რეკეტულ დაჯგუფებასა და სხვა პირს შორის წამოჭრილი დავების გადაწყვეტაში.

რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ოჯახის წევრად ითვლება:

- *მეუღლე*
- *არასრულწლოვანი შვილი და გერი*
- *მასთან მუდმივად მცხოვრები პირი*

რეკტირის ან ქრდული სამყაროს ახლო ნათესავად ითვლება:

- *რეკტირის ან ქრდული სამყაროს ოჯახის წევრი*
- *პირდაპირი აღმავალი და დაღმავალი შტოს ნათესავი*
- *და-ძმა*
- *მშობლები*
- *მეუღლე*
- *მშობლისა და შვილის გერები*

რეკტირთან ან ქრდული სამყაროს წევრთან დაჯავშირებულ პირად ითვლება ის პირი, რომელსაც საყუთ-რებაში აქვს რეკტირის შედეგად მიღებული ქონება და ამ ქონებით სარგებლობს რეკტირი ან ქრდული სამყაროს წევრი. ყოველივე აღნიშნულის შესახებ უნდა არსებობდეს საყმარისი მტყიცებულებები, რომელიც სასამართლო განხილვისას იქნება წარმოდგენილი.

რეკტირულ ან ქრდული სამყაროს ქონებად ითვლება:

- *რეკტირდან ან ქრდობიდან მიღებული ქონება;*
- *რეკტირული ან ქრდული სამყაროს ქონებიდან მიღებული შემოსავალი;*
- *რეკტირული ქონებიდან მიღებული შემოსავალით შეძენილი ქონება;*
- *რეკტირული დაჯგუფების, რეკტირის, რეკტირის ოჯახის წევრის, ქრდული სამყაროს წევრის, მისი ოჯახის წევრის ან ახლო ნათესავის ან მასთან დაჯავშირებული პირის შემოსავალი, ქონება ან ქონებიდან მიღებული შემოსავალი, რომლის მართლობა*

იერი წარმოშობის დამადასტურებელი მტკიცებულებები არ არსებობს.

მუხლი 35^ბ. სარჩელის აღძვრა რეკეტული ან ქურდული სამყაროს წევრის ქონების ჩამორთმევისა და სახელმწიფოსათვის გადაცემის თაობაზე.

1. რეკეტული ან ქურდული სამყაროს ქონების ჩამორთმევისა და სახელმწიფოსათვის გადაცემის თაობაზე სარჩელის აღძვრის უფლება აქვს პროკურორს რეკეტირის მიმართ სასამართლო განაჩენის უანონიერ ძალაში შესვლიდან 30 დღის ვადაში.
2. რეკეტული ქონების ჩამორთმევისა და სახელმწიფოსათვის გადაცემის თაობაზე სარჩელი შესაძლებელია აღიძრას რეკეტული დაჯგუფების, რეკეტირის, მისი ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან დაკავშირებული პირის მიმართ.
3. რეკეტული ან ქურდული სამყაროს ქონების ჩამორთმევასა და სახელმწიფოსათვის გადაცემასთან დაკავშირებული წარმოებისას სარჩელის აღძვრის უფლება აქვს რეკეტირის მიმართ პროკურორს სასამართლო განაჩენის უანონიერ ძალაში შესვლიდან 30 დღის ვადაში.

პროკურორის მონაწილეობა სამოქალაქო საქმის განხილვაში და მითუმეტეს, მისთვის სარჩელის აღძვრის მინიჭების უფლება ქვეყნის ახალი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ ყველა თავისაგან გამოარჩევს XIV¹ თავს, მაგრამ აქ, როგორც შესავალში ავლნიშნეთ, გასათვალისწინებელია თვით რეკეტირისა, რეკეტული ან ქურდული სამყაროს დაჯგუფების მიერ რე-

კატული ქონების მოპოვების ანტისამართლებრივი და ანტისახელმწიფობრივი გზები.

აღნიშნულ შემთხვევებში პროკურორი სარჩელს აღძრავს არა მხოლოდ რეკეტირის, არამედ:

- *რეკეტული დაჯგუფების;*
- *ქურდული სამყაროს;*
- *რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ოჯახის წევრის;*
- *რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ახლო ნათესავის;*
- *რეკეტთან ან ქურდული სამყაროს დაკავშირებული პირის მიმართ იმ ქონების ჩამორთმევაზე, რაც მიღებულია;*
- *რეკეტული ან ქურდული გზით;*
- *რეკეტული ან ქურდული სამყაროს ქონებიდან მიღებული შემოსავალით;*
- *რეკეტული ან ქურდული სამყაროს ქონებიდან მიღებული შემოსავალით შექნილი ქონებით;*
- *იმ ქონებით, რომლის მართლზომიერი წარმოშობის დამადასტურებელი მტკიცებულება არ არსებობს.*

მუხლი 356³. ქონების ცნობა რეკეტულად ან ქურდული სამყაროს წევრის ქონების უკანონოდ და დაუსაბუთებლად ცნობა.

1. მოსამართლე რეკეტული დაჯგუფების, რეკეტირის, მისი ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან დაკავშირებული პირის ქონებას ცნობს რეკეტულად, თუ საქმის წარმოების პროცესში სათანადო მტკიცებულებათა შეფასების საფუძველზე გაირკვა, რომ ქონება მიღებულია რეკეტიდან,

იგი წარმოადგენს შემოსავალს რეკეტით მიღებული ქონებიდან, იგი შექნილია რეკეტით მიღებული შემოსავალით ან არ არსებობს რეკეტული დაჯგუფების, რეკეტირის, რეკეტირის ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან რეკეტთან დაკავშირებული პირის ქონების მართლზომიერი საშუალებებით მიღების დამადასტურებელი საბუთი ან სხვა მტკიცებულება.

2. მოსარჩელე ვალდებულია წარუდგინოს სასამართლოს მტკიცებულებები მოპასუხის ქონების რეკეტულობის თაობაზე.
3. მოსამართლე ქრდული სამყაროს წევრის, მისი ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან ქრდული სამყაროს წევრთან დაკავშირებული პირის ქონებას ცნობს უკანონოდ ან დაუსაბუთებლად, თუ არ არსებობს ქრდული სამყაროს წევრის მისი ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან ქრდული სამყაროს წევრთან დაკავშირებული პირის ქონების მართლზომიერი საშუალებებით მიღების დამადასტურებელი საბუთით ან სხვა მტკიცებულება.
4. მოპასუხე ვალდებულია წარუდგინოს სასამართლოს მტკიცებულებები თავისი ქონების დასაბუთებულობისა და უკანონიერების შესახებ.

აღნიშნული მუხლით:

- რეკეტული დაჯგუფების ან ქრდული სამყაროს;
- რეკეტირის ან ქრდული სამყაროს წევრის;
- რეკეტირის ან ქრდული სამყაროს ოჯახის წევრის;
- რეკეტირის ან ქრდული სამყაროს ახლო ნათესავის;
- რეკეტთან ან ქრდული სამყაროსთან დაკავშირებული პირის

ქონებას მოსამართლე, –
საქმის წარმოების პროცესში;
სათანადო მტკიცებულებათა შეფასების საფუძველზე ცნობს რეკეტულად ან და ქურდულად, თუ გაირკვა, რომ ქონება მიღებულია:

- *რეკეტიდან ან ქურდული სამყაროდან;*
- *რეკეტული ან ქურდული სამყაროს ქონებიდან მიღებული შემოსავალი;*
- *რეკეტული ან ქურდული სამყაროს ქონებიდან მიღებული შემოსავალით შექნილი ქონება;*
- *რეკეტული დაჯგუფების, ქურდული სამყაროს, რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს, რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან მასთან დაკავშირებული პირის შემოსავალი, ქონება ან ქონებიდან მიღებული შემოსავალი, რომლის მართლზომიერი წარმოშობის დამადასტურებელი მტკიცებულებები არ არსებობს.*

აღსანიშნავია, რომ მოსარჩელეს ჟანონი პირდაპირ ავალდებულებს, რომ მან მოჰასუხის ქონების საფუძველზე სასამართლოს წარუდგინოს მტკიცებულებები.

მუხლი 356⁴. ქონების დაყადლება

თუ არსებობს მონაცემები, რომ რეკეტული დაჯგუფების, რეკეტირის, ქურდული სამყაროს წევრის მისი ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან დაკავშირებული პირის მფლობელობაში არსებულ ქონებას გადამალავენ ან დახარჯავენ ანდა სხვაგვარად გაასხვისებენ, პროკურორი ვალდებულია განცხადებით მიმართოს სასამართლოს ქონების, მათ შორის, საბანკო ანგარიშების დაყადლების თაობაზე.

ამ მუხლის შესაბამისად პროკურორი ვალდებულია სასამართლოს მიმართოს;

- ქონების;
- საბანკო ანგარიშების
- დაყადაღებაზე თუ არსებობს მონაცემები, რომ:
- რეკეტული დაჯგუფების;
- რეკეტირის;
- ქურდული სამყაროს წევრის;
- რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ოჯახის წევრის;
- რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ახლო ნათესავის;
- რეკეტთან ან ქურდული სამყაროსთან დაკავშირებული პირის

მფლობელობაში არსებულ ქონებას გადაამალავენ, დახარჯავენ ან გაასხვისებენ.

356^ბ ქონების უკანონოდ ან დაუსაბუთებლად ცნობის იურიდიული შედეგები

1. თუ სასამართლომ ამ თავის 356^ბ მუხლის შესაბამისად რეკეტული დაჯგუფების, რეკეტირის, ქურდული სამყაროს მაში ოჯახის წევრის, ახლო ნათესავის ან დაკავშირებული პირის ქონება ცნო რეკეტულად, ასეთი ქონება მესამე პირის უკანონო ინტერესების დაკმაყოფილების შემდეგ გადაეცემა მის უკანონო მესაყუთრეს, ხოლო უკანონო მესაყუთრის დადგენის შეუძლებლობის შემთხვევაში - სახელმწიფოს.
2. თუ ქონების რეკეტულობა უკანონობა ან დაუსაბუთებლობა ნაწილობრივ დასტურდება, უკანონო მესაყუთრეს, ხოლო უკანონო მესაყუთრე დადგენის შეუძლებლობის შემთხვევაში

სახელმწიფოს გადაეცემა მოპასუხის ქონების ის ნაწილი, რომლის არარეკეტულობას მოპასუხე სასამართლო წესით ვერ დაადასტურებს.

3. თუ შეუძლებელია რეკეტული, უკანონო ან დაუსაბუთებელი ქონების პირვანდელი მდგომარეობით - კანონიერი მესაყუთრის ან სახელმწიფოსათვის დაბრუნება, მოპასუხეს დაეკისრება ამ ქონების ექვივალენტური ფულადი თანხის გადახდა.
4. სასამართლოს გადაწყვეტილება რეკეტული, უკანონო ან დაუსაბუთებელი ქონების კანონიერი მესაყუთრის ან სახელმწიფოსათვის გადაცემის თაობაზე აღსრულდება "სააღსრულებო წარმოებათა შესახებ" საქართველოს კანონით დადგენილი წესით.

ამ მუხლის ანალიზიდან გამომდინარეობს:
სასამართლო

- რეკეტული დაჯგუფების;
- რეკეტირის;
- ქრდული სამყაროს წევრის;
- რეკეტირის ან ქრდული სამყაროს ოჯახის წევრის;
- რეკეტირის ან ქრდული სამყაროს ახლო ნათესავის;
- რეკეტთან ან ქრდული სამყაროსთან დაკავშირებული პირის

ქონებას თუ ცნობს რეკეტულად იგი გადაეცემა

- კანონიერი მესაყუთრეს;
- სახელმწიფოს, თუ შეუძლებელია კანონიერი მესაყუთრის დადგენა

*მას შემდეგ, რაც დაკმაყოფილდება მესამე პირის
კანონიერი ინტერესები.*

ავლნიშნული მუხლის მეორე ნაწილით სახელმწიფოს გადაეცემა მოპასუხის ქონების ის ნაწილი, რომლის არარეკეტულობას სასამართლო წესით ვერ დაადასტურებს მოპასუხე. ამასთანავე, ეს ეხება მთელი ქონებიდან ქონების იმ ნაწილს, რომლის ნაწილობრივ რეკეტულო-ბაც დასტურდება.

ერთი შეხედვით იმ შემთხვევაში ჩვენ და არა მხოლოდ ჩვენ ზოგადად კონტინენტურ - ევროპულ სამართალთან მიმართებაში ქართული სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობისათვის უცხო სამართლებრივ ინსტიტუტთან გვაქვს საქმე, იმ თვალსაზრისით, რომ მტყიცების ტვირთის გადატანა ხდება მოპასუხეზე, ნაცვლად მისი თანაბარზომიერი განაწილებისა მხარეებს შორის.

თუმცა, ამასთანავე უნდა ავლნიშნოთ, რომ 356³ მუხლის II ნაწილით მოსარჩელე ვალდებულია მოპასუხის ქონების რეკეტულობის თაობაზე სასამართლოში წარმოადგინოს მტყიცებულებები.

აქედან გამომდინარე შეგვიძლია განვაცხადოთ: მტყიცების ტვირთის არატრადიციულ, არაჟლასიკურ ფორმასთან გვაქვს საქმე, იგი წარმოგვიდგება ე.წ. შერეული სახით, რაც, როგორც ავლნიშნეთ, იტალიური კანონმდებლობისათვისაა დამახასიათებელი.

ამ მუხლის მესამე ნაწილით მოპასუხე ქონების ექვივალენტურ ფულად თანხას გადაიხდის, თუ რეკეტული ქონების პირვანდელი მდგომარეობით სახელმწიფოსთვის დაბრუნება შეუძლებელია.

უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მუხლის მეოთხე ნაწილით სასამართლოს გადაწყვეტილება:

- *ჯანონიერი მესაკუთრისთვის;*
- *სახელმწიფოსთვის*

რეკეტული ქონების გადაცემის თაობაზე აღსრულება საქართველოს ჯანონით “საღსრულებო წარმოებათა შესახებ“ ნორმათა დაცვით მოხდება.

მუხლი 356. დაუსრულებელი გადაწყვეტილება

1. რეკეტული ან ქურდული სამყაროს წევრის ქონების ჩამორთმევის თაობაზე წარმოებული საქმეების განხილვისას, როდესაც რეკეტირის, ქურდული სამყაროს წევრის, მათი ოჯახის წევრის ახლო ნათესავის ან რეკეტთან ან ქურდული სამყაროს წევრთან დაკავშირებული პირის მიმართ გამოცხადდა ძებნა, არ გამოიყენება ამ კოდექსის 233-ე მუხლის პირველი ნაწილის “გ” ქვეპუნქტი.
2. მხარეს, რომელიც არ გამოცხადდა სასამართლოში, ეგზავნება დაუსრულებელი გადაწყვეტილების ასლი მი-სი გამოტანიდან 5 დღის ვადაში.
3. ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებულ შემთხვევაში გამოიყენება სასამართლო უწყების მხარისათვის ჩაბარების (შეტყობინების) ამ კოდექსის VIII თავით დადგენილი წესი.”

აღნიშნული მუხლის პირველი ნაწილის შესაბამისად რეკეტული ან ქურდული სამყაროს წევრის ქონების ჩამორთმევის თაობაზე წარმოებული საქმეების განხილვისას დაუსრულებელი გადაწყვეტილების გამოტანის დაუშვებლობა არ მოქმედებს იმ შემთხვევაში, როდესაც საქმის ფაქტობრივი გარემოებების შესახებ არ ეცნობა.

- რეკეტირის;
- ქურდული სამყაროს წევრის;
- რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ოჯახის წევრის;
- რეკეტირის ან ქურდული სამყაროს ახლო ნათესავს;
- რეკეტთან ან ქურდული სამყაროსთან დაკავშირებულ პირს.

რამდენადაც, მათ შესახებ გამოცხადებულია ძებნა. ამ მუხლის მეორე ნაწილის შესაბამისად, დაუსწრებელი გადაწყვეტილების ასლი მისი გამოტანიდან 5 დღის ვადაში გადაეგზავნება იმ მხარეს /მისი ბოლო საცხივრებელი ადგილის მიხედვით/, რომელიც არ გამოცხადდა სასამა-რთლოში.

ამ მუხლის პირველი და მეორე ნაწილის ანალიზი გვაძლევს საშუალებას, რომ დავასკვნათ: აღნიშნული ყატეგორიის საქმეებზე დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანისას მოქმედებს ყველა ის წესი რაც განსაზღვრულია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXVI თავით, გარდა ამ მუხლის პირველი ნაწილით დაშვებული გამონაკლისისა.

ამ მუხლის მეორე ნაწილში ხაზგასმულია კანონმდებლის პოზიცია, რომ რეკეტული ან ქურდული სამყაროს ქონების ჩამორთმევისა და სახელმწიფოსათვის გადაცემასთან დაკავშირებული წარმოებისას მხარეთათვის სასამა-რთლო შეტყობინებისა და დაბარების წესი იგივეა, რაც დამახასიათებელია სამოქალაქო პროცესში წარმოებათა სხვა სახეებისათვის ანუ ზოგადად იგი მოქმედებს, ისე როგორც გათვალისწინებულია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 70-78 მუხლებით.

დიზაინერი დავით მეფარიშვილი
ტექნიკური რედაქტორი არჩილ კობალეიშვილი

Designer David Meparishvili
Technical editor Archil Kopaleishvili

ტირაჟი 500 ც.
Edition 500 .

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი
საქართველო, თბილისი 0160, ჯანო ბაგრატიონის 6.
ტელ: (995 32) 385 849, 384 406
ფაქსი: (995 32) 252 981
E-mail: gr_uni@posta.ge

Grigol Robakidze University
6, Jano Bagrationi Street
Tbilisi 0160, Georgia
Tel.: (995 32) 385 849, 384 406
Fax: (995 32) 252 981
E-mail: gr_uni@posta.ge